

F o n d s

Rapport Prins Claus Prijzen Commissie 2019 juni 2019

De Prins Claus Prijzen

De Prins Claus Prijzen worden toegekend voor uitzonderlijke verdiensten op het gebied van cultuur en ontwikkeling.

De prijzen worden jaarlijks uitgereikt aan personen, groepen of organisaties die met hun culturele activiteiten de ontwikkeling in hun land bevorderen. In overeenstemming met zijn uitgangspunten honoreert het Prins Claus Fonds relevante bijdragen in gebieden waar de middelen of mogelijkheden tot culturele expressie en creatieve productie beperkt zijn en behoud van cultureel erfgoed in het geding is.

Procedure

Het Prins Claus Fonds benadert cultureel deskundigen uit zijn internationale netwerk om kandidaten voor te dragen. Het bureau onderzoekt de aanbevelingen en raadpleegt deskundigen voor een second opinion. De Prins Claus Prijzen Commissie komt twee keer per jaar bijeen om de informatie over de genomineerden te bespreken en brengt vervolgens advies uit aan het bestuur van het Prins Claus Fonds. De Prins Claus Prijzen worden jaarlijks in december uitgereikt tijdens een ceremonie in het Koninklijk Paleis in Amsterdam, in aanwezigheid van leden van de Koninklijke Familie en een internationaal gezelschap van genodigden. Ook worden de Prins Claus Prijzen aan de laureaten in eigen land overhandigd door de Nederlandse ambassadeurs aldaar.

Prins Claus Prijzen Commissie 2019

Manuel de Rivero (voorzitter), architect en urbanist, Lima, Peru
Sheika Hoor Al Qasimi, conservator en beeldend kunstenaar, Sharjah, emiraat Sharjah
Sandra den Hamer, directeur Eye Filmmuseum, Amsterdam, Nederland
Amar Kanwar, beeldend kunstenaar en filmmaker, Delhi, India
Tejumola Olaniyan, hoogleraar Afrikaanse en Engelse taal en literatuur, Madison, VS

Fariba Derakhshani is coördinator Prijzen Programma en secretaris Prijzen Commissie.

Informatie 2019

Voor de Prins Claus Prijzen 2019 werden 241 mensen benaderd om kandidaten voor te dragen. Er zijn in totaal 105 aanbevelingen binnengekomen, die door het bureau zijn onderzocht. De commissie heeft tijdens zijn eerste bijeenkomsten op 7 en 8 december 2018 een shortlist van 34 kandidaten opgesteld, waarna extra advies werd ingewonnen van deskundigen en adviseurs. Tijdens de tweede ronde, 28-30 mei 2019, heeft de commissie een grondige beoordeling gemaakt van de shortlist-kandidaten. In juni 2019 werden de aanbevelingen voorgelegd aan het bestuur van het Prins Claus Fonds.

Beleid en criteria

Het Prins Claus Fonds huldigt een ruime opvatting van cultuur, waarin een breed scala van artistieke en intellectuele disciplines aan bod komt. De Prins Claus Prijzen worden toegekend aan kunstenaars en intellectuelen uit waardering voor de buitengewone kwaliteit van hun werk en hun grote verdienste voor de ontwikkeling van hun samenleving. De prijzen zijn bestemd voor personen,

F o n d s

groepen en organisaties die voornamelijk gevestigd zijn in Afrika, Azië, Latijns-Amerika en de Caraïben.

Hoogwaardige kwaliteit is een absolute voorwaarde voor de toekenning van een Prins Claus Prijs. Bij de beoordeling van het werk van de laureaten wordt gekeken naar hun professionele en persoonlijke achtergrond, en wordt bepaald in hoeverre hun werk op cultureel en sociaal gebied een positieve bijdrage levert. De Prins Claus Prijzen zijn een blijk van erkenning voor artistieke en intellectuele kwaliteit, voor experiment en vernieuwing, durf en vasthoudendheid. Met deze prijzen beoogt het Fonds inspirerend leiderschap te stimuleren en de positieve invloed van cultuuruitingen op de maatschappij te vergroten.

Aanbevelingen Prins Claus Prijzen 2019

Vrouwen zijn steeds zichtbaarder in sociale bewegingen, bij baanbrekende initiatieven en vernieuwing op het gebied van creativiteit, ideeën en research, en durven steeds vaker de dingen bij hun naam te noemen. Als docent, mentor en rolmodel zetten vrouwen zich in om anderen mondiger te maken en jonge generaties te motiveren.

In veel landen is genderongelijkheid nog steeds een hardnekkig verschijnsel, maar steeds meer vrouwen overwinnen de problemen waar zij op stuiten en nemen het initiatief om in hun samenleving een belangrijke bijdrage te leveren. Het Prins Claus Fonds heeft bij de voordracht van de kandidaten geen nadruk gelegd op gender, maar de aanbevelingen zijn een afspiegeling van deze groeiende en welkome trend wereldwijd.

De Prins Claus Prijzen 2019 bekronen bijzondere vrouwen die excellent cultureel werk doen met een grote sociale impact. Hun werk raakt niet alleen aan het leven van vrouwen en meisjes maar komt ook ten goede van de samenleving als geheel. Komend uit verschillende gebieden, contexten en disciplines bieden ze een veelzijdig narratief over de vitale rol die vrouwen spelen in cultuur en ontwikkeling.

Grote Prins Claus Prijs 2019

Kamala Ibrahim Ishag

Soedan

Beeldende kunst

Kamala Ibrahim Ishag (Omdurman, 1939) is beeldend kunstenaar en docent, pionier, intellectueel katalysator en inspirator in de ontwikkeling van de moderne en hedendaagse kunst in Soedan. Ze was een van de eerste vrouwen die in 1963 afstudeerden aan de Academie voor beeldende en toegepaste kunst in Khartoem. Ze behaalde een master aan het Royal College of Fine Art in Londen (1964-66). Na haar terugkeer in Khartoem werd zij docent aan diezelfde Academie voor beeldende en toegepaste kunst. Na verloop van tijd werd ze benoemd tot hoogleraar en hoofd van de afdeling schilderkunst aldaar.

Ishag had echter in Londen kennisgemaakt met het existentialisme, de atoomtheorie, het feministische gedachtegoed en het werk van William Blake en Francis Bacon, en kwam daardoor tot

F o n d s

ingrijpende ideeën over creatieve expressie. In haar streven om te breken met lokale conventies richtte Ishag met een aantal van haar studenten in 1971 de *Crystalist Group* op. In hun *Crystalist Manifesto* uit 1976 werd de visuele wereld omschreven als oneindig en onbegrensd, zoals de talrijke facetten in een kristal, met zijn transparanten, veelhoekigheid en schitteringen, waarin standaard wit licht uiteenvalt in allerlei tinten. Het doel van de Crystalisten was het leven te onderzoeken zonder opgelegde ideologieën, sociale taboes en verboden. Ze legden de nadruk op voortdurende verandering en een wereld 'in wording', de toevalligheid van waarnemingen en het naast elkaar bestaan van tegengestelde mogelijkheden als bepalende krachten in de praktijk van de moderne kunst. Omdat ze weigerde zich te conformeren aan een unitaire visie, verwierp Ishag het dominante model en de wereldbeschouwing van de Khartoum School, gebaseerd op een denkbeeldige Soedanese identiteit, en eiste tevens dat vrouwen gelijke kansen zouden krijgen in de kunstwereld, in overeenstemming met hun vaardigheden en prestaties.

In haar onstuitbare zoektocht naar middelen om de Crystalistische idealen te verwezenlijken heeft Ishag altijd jonge vrouwelijke kunstenaars ondersteund en begeleid. In haar eigen kunstwerken richt zij zich op de ongrijpbare aspecten van vrouwenlevens. Haar schilderijen, tekeningen en grafisch werk tonen een zeer persoonlijke beeldkeuze en zijn enigszins figuratief en verhalend. Ze zijn een bewuste weergave van ambiguïteit en abstracte ervaringen, die vaak een afspiegeling zijn van de ondefinieerbare connecties tussen vrouwen in een groep. De vrouwenlichamen zijn vaak ingesloten, misvormd of verstoord door structuren die hen zowel verbinden als scheiden, soms geïsoleerd en opgehangen in doorschijnende containers, soms bijna lichaamloos. In veel werken van Ishag zijn de vrouwen met elkaar verbonden, bijvoorbeeld door borduursteken in *Dinner Table*, of met slingerende lijnen van planten en wierook in *Preparation of Incense - Zār Ceremony* (1966). Met Blake's ontvankelijkheid voor spiritualiteit en de natuur als voorbeeld heeft Ishag veldonderzoek gedaan als participierend observator, wat resulteerde in een verzameling schilderijen over de zār, een ritueel van psychische genezing dat deel uitmaakt van de Soedanese stedelijke cultuur. Recenter is Ishag zich gaan richten op de verbondenheid van vrouwen met planten, bomen en organische elementen. Haar kunstwerken tonen vormen en kleuren die toevalligheid, 'een staat van wording' en spontane verandering oproepen, een visualisering van een andere vorm van 'zijn en weten'.

Kamala Ibrahim Ishag wordt gehuldigd vanwege haar originele, levendige en indringende kunstwerken, die de toeschouwer inspireren om onder de objectieve fysieke verschijningsvormen van ons bestaan de diepere lagen te zien. Door haar grondige onderzoek naar de ervaringen van vrouwen en de creatieve, inventieve manier waarop zij een non-seksistische, metafysische kunst heeft gecreëerd, schenkt zij vrouwen een nieuw imago in een door mannen gedomineerde samenleving. Op revolutionaire en intellectuele wijze verzet ze zich tegen het gevestigde artistieke paradigma van Soedan en veel Afrikaanse en Arabische landen, en loopt voorop in een kunstopvatting die wars is van demagogie.

Zij ijvert voor vrij intellectueel denken en expressie binnen de Soedanese samenleving, waarin introspectie, verzet, engagement en vrijheid kunnen gedijen. Op ongekennde wijze draagt zij bij aan de empowerment van vrouwen en vervult een voortrekkersrol in de uitbreiding van de invloed en rechten van vrouwen in Soedan. Haar bijdrage aan de kunstzinnige vorming in Soedan als docent en mentor van vele generaties jonge kunstenaars is immens en heeft de weg bereid voor een opener en universele discours over kunst. Kamala Ibrahim Ishag zet zich op integere en onvermoeibare wijze in voor vernieuwende ideeën over esthetiek en creativiteit in een repressieve omgeving, in een land dat vanaf 1960 de ene crisis na de andere heeft gekend.

Prins Claus Prijzen 2019

Ambulante

Mexico

Audiovisueel

Ambulante (Mexico-stad, 2005) is een non-profit organisatie die zich beijvert om documentaires te ondersteunen en te promoten, en zodoende aan te zetten tot sociale en culturele verandering. Hun jaarlijkse reizende filmfestival brengt documentaires en opleidingsprogramma's op plekken in Mexico waar die niet of nauwelijks beschikbaar zijn. Het is het grootste documentairefestival van het land en meer dan de helft van de activiteiten is gratis. Tijdens de 14de editie in 2019 toerde Ambulante drie maanden met 138 films door acht Mexicaanse staten. Er wordt op diverse locaties gedraaid: bioscoopcomplexen, buurthuizen, parken en pleinen, kunstcentra, universiteiten, de Cineteca Nacional en musea. Om de mensen bewuster te maken en te laten meedenken over lokale problemen zijn er na de voorstellingen discussies met de makers en lokale ngo's, met daaraan gekoppeld workshops, seminars, deskundigenpanels en forums, die verband houden met de vraagstukken die in de films aan de orde komen.

Diversiteit en een internationaal en intercultureel perspectief staan bij dit festival voorop. Zo stimuleerde de afdeling Ambulante por la Justicia in 2018 discussie over autoritaire systemen en ongelijkheid via vertoningen van *The Moscow Trials* (Zwitserland/Rusland), *The Gugulethu 7* (Zuid-Afrika) en *The Thin Blue Line* (VS). Andere films waren: *Las visitadoras*, waarin de ongelijke behandeling van inheemse Mexicanen wordt gezien door de ogen van een gerechtstolk; *I Am Not Your Negro*, over de schrijver James Baldwin en het racisme in de VS; *500 Years*, over het verzet van de inheemse bevolking in Guatemala; *Un amor en rebeldía*, over een LGBTQ+-pionier in Mexico; *On Her Shoulders*, over yezidi-activiste Nadia Murad; *Kusama: Infinity*, een portret van deze Japanse kunstenaar; en *Cassandra, the Exotico!*, over een worstelaar die strijdt tegen stereotypen. Voorts biedt het festival muziekdocumentaires en experimentele films, een programma rond archiefmateriaal en een kinderprogramma.

Ambulante zet aan tot internationale uitwisseling, neemt deel aan regionale filmfestivals en organiseert Ambulante Beyond, een opleidingsprogramma ter ondersteuning van onafhankelijke filmmakers uit dorpen en inheemse gemeenschappen.

Ambulante is opgericht door Gael García Bernal, Diego Luna, Elena Fortes en Pablo Cruz en wordt tegenwoordig geleid door Paulina Suarez Hesketh. De organisatie heeft een groot publiek bereik, zowel direct als via de sociale media. In 2018-19 droeg Ambulante bij aan sociaal-politieke actie met de documentaire *Hasta los dientes* (Tot de tanden gewapend, Alberto Arnaut, 2018). De film gaat over de moord op twee studenten door het Mexicaanse leger in 2010. Na ruim duizend vertoningen, waaronder in de Senaat, de Hoge Raad en een privé-screening met de minister van Binnenlandse Zaken, plus discussies in kranten, online en op tv, erkende de Mexicaanse staat zijn verantwoordelijkheid en werden er officieel excuses aangeboden aan de families van de studenten. Voor het eerst in de Mexicaanse geschiedenis had een documentaire zoveel invloed in de strijd voor rechtvaardigheid.

Ambulante wordt gehuldigd omdat deze organisatie op dynamische en visionaire wijze bijdraagt aan de bewustwording en het zoeken van oplossingen voor sociale problemen middels documentaires. Cultuur wordt door hen gedecentraliseerd en gedemocratiseerd, waarbij de

F o n d s

gevestigde circuits worden omzeild, om ideeën en inspiratie te brengen op plekken waar de toegang tot culturele uitingen beperkt is. Op creatieve wijze worden er uitmuntende, eclectische programma's gemaakt, waarin alternatieve realiteiten worden getoond die de Mexicanen in staat stellen hun eigen cultuur en die van anderen beter te begrijpen. Zij leveren een krachtige, veelzijdige bijdrage aan de filmcultuur in Mexico, in het bijzonder door verborgen talent te ondersteunen, nieuwe wegen te openen voor expressie, een geëngageerd, goed geïnformeerd en kritisch publiek te kweken en Mexicaanse documentaires voor het voetlicht te brengen, zowel landelijk als in de rest van de wereld.

Zij vergroten burgerparticipatie en sociale betrokkenheid, versterken het gemeenschapsgevoel en de sociale structuur in Mexico door middel van activiteiten die wederzijds vertrouwen scheppen in gemeenschappen en de cultuur. Met veel energie en enthousiasme spannen zij zich in om via films discussies op gang te brengen en de mensen te helpen anders te gaan denken over gevestigde ideeën aangaande actuele kwesties, sociale problemen en overheidsbeleid, waarbij zij duidelijk laten zien dat cultuur een grote rol kan spelen om sociale verandering te bewerkstelligen.

Ambulante wordt geëerd omdat zij door het stereotiepe beeld van Mexico heen breken en daarmee het land zijn eigen identiteit leren omarmen en zich te richten op de toekomst.

Mariam Kamara

Niger

Architectuur

Mariam Kamara (Niamey, 1979), architect, ziet architectuur als een middel om gemeenschappen te dienen en levens te verbeteren. Na een zevenjarige carrière in de informatica raakte ze ervan overtuigd dat ze als architect meer voor de mensen kon betekenen, en ging architectuur studeren aan de universiteit van Washington. Ze was medeoprichter van het projectteam united4design (2013), en na haar terugkeer in Niger richtte zij het Atelier Masōmī op, een collectief voor architectuur en onderzoek (2014).

Kamara's werk is sterk geworteld in de lokale omgeving, als antwoord op urgente sociale, economische en klimatologische omstandigheden. Met haar grote expertise in waarnemen en communiceren met gemeenschappen houdt zij zich vooral bezig met de werkelijke behoeften en wensen van de mensen.

Niamey 2000, Kamara's eerste bouwproject (voltooid in 2016) is een huizencomplex dat het grote belang van het gemeenschapsleven weergeeft en zijn inspiratie haalt uit de organisch gebouwde pre-koloniale steden in de streek. Het ontwerp ten behoeve van het steeds groeiende inwonertal voorziet in vernieuwende oplossingen voor problemen als bevolkingsdichtheid, economie, identiteit en klimaat. Het verwerpt woontorens die nadelig zijn voor de sociale structuur en richt zich op compacte gebouwen van twee of drie verdiepingen, met buitenkeukens en woonruimtes in de openlucht. De huizen bieden veel privacy, maar zijn verbonden door gemeenschappelijke ruimtes.

Kamara werkt nauw samen met lokale bouwkundigen, metselaars en ambachtslieden om lokale bouwmethoden toe te passen en maakt gebruik van lokale materialen, in het bijzonder geperste leemstenen (CEB's). CEB's kunnen goedkoop en lokaal worden geproduceerd, ze houden koele lucht vast en zijn warmte werend, zorgen voor een lager energieverbruik en lagere gebruikerskosten en voldoen aan lokale esthetische normen. Kamara's ontwerpen voorzien in duurzame oplossingen, zoals passieve koeling, natuurlijke ventilatie, uitgebreide beplanting, ondergrondse reservoirs om regenwater op te vangen en druppelirrigatie. Haar opvallende Regional

F o n d s

Market (2018) is een rij kleurige metalen luifels van verschillende hoogten, waar de lucht vrij doorheen kan stromen, maar die toch bescherming biedt tegen de hitte. Er wordt gewerkt aan het eerste CEB-gebouw met meerdere etages in Niger en een openbare promenade, een gedurfde hedendaagse interpretatie van de traditionele graanschuur in een stedelijke omgeving.

Veel projecten van Kamara gaan over gender en seculaire kwesties in het islamitische Niger. In het Hikma Religious and Secular Complex (2018) bracht Kamara een gerenoveerde moskee samen met een alfabetiseringscentrum en bibliotheek. De combinatie van verschillende publieke faciliteiten op een en dezelfde plaats schept een vrijer contact tussen mannen en vrouwen bij hun reguliere, maar meestal gescheiden activiteiten. Kamara heeft ook een nieuwe stedelijke ruimtetypologie bedacht: 'mobiel rondhangen', waardoor vrouwen net zo veel recht krijgen om zich in de stad te bewegen als hun mannelijke tegenhangers. Kamara beoogt beschutte plekken langs een route naar de markt, kantoren en winkels te creëren, waar vrouwen vrije toegang hebben en openlijk contact kunnen maken, maar zonder sociale controle, omdat ze bezig zijn met de gewone dagelijkse dingen.

Mariam Kamara wordt geëerd omdat zij met haar uitzonderlijke talent mooie, fantasievolle, esthetisch relevante en praktische ontwerpen bedenkt. Ze stelt de behoeften van de mensen voorop en gebruikt haar communicatieve vaardigheden als basis om met de betrokken gemeenschappen te spreken over hun specifieke realiteiten en wensen. Ze verzint vernieuwende oplossingen qua ruimtes en materialen, die lokale behoeften en culturele waarden harmonisch verbinden met economische, sociale en duurzame ontwerprichtlijnen. Op betrokken en doordachte wijze onderzoekt zij genderkwesties in een context waarin de openbare ruimte voor vrouwen beperkt toegankelijk is. Zij toont de sociale impact van architectuur en brengt positieve sociale veranderingen tot stand door gebouwen en ruimten te ontwerpen die meer gericht zijn op de mensen en hun sociaal en economisch meer macht geven. Mariam Kamara wordt gehuldigd voor haar belangrijke bijdrage aan hedendaagse ideeën over moderniteit in Afrika, en die herdefinieert en vormt op basis van lokale identiteit en leefgewoonten in plaats van te imiteren wat elders wordt gedaan.

Bill Kouélany

Republiek Congo / Congo-Brazzaville

Beeldende kunst

Bill Kouélany (Brazzaville, 1965) is beeldend kunstenaar, decorontwerper en een toonaangevende figuur in de kunstwereld van Congo-Brazzaville. Als excellente synthetisch denker verbindt zij op originele en fantasievolle wijze schilderkunst, collage, performance, het gesproken en geschreven woord, installatie en video. Met haar enorme scherpzinnigheid en veelzijdigheid speelt Kouélany in op een breed scala aan actuele kwesties. Sommige werken, zoals haar video waarin seks en football worden vermengd, zijn gedurd, grappig en bijtend. Andere werken krijgen door middel van documentatie en ironie een diepere laag van sociale en politieke kritiek.

Het werk van Kouélany is zeer persoonlijk en gebaseerd op eigen ervaringen. Het is multidimensionaal en gelaagd en getuigt vaak van dubbelzinnigheid en ambivalentie. Met materialen die broosheid en kwetsbaarheid uitdrukken, en met technieken als scheuren, breken, lijmen en stikken worden thema's aangekaart als verlies, pijn, verwonding, gender, eenzaamheid en conflict. Haar langdurige onderzoek naar het potentiële geweld dat elk mens in zich heeft, resulteert in een persoonlijke en kritische verkenning van de relatie tussen het zelf en de ander. *Untitled*, een grote installatie die te zien was op documenta 12 (2007), onderzoekt de gevolgen van oorlog en geweld. Een monumentale vervallen muur, opgetrokken uit gescheurde en gerafelde handgemaakte stenen

F o n d s

van papier-maché en bedekt met woorden en beelden van politieke conflicten en geweld, wordt bijeengehouden met lijm en opvallend stiksel. In twee ingebouwde video's wordt onderzocht in hoeverre architectuur en geweld van invloed zijn op de identiteit. Hoewel Kouélany een gevestigd kunstenaar is die wars is van gender of ras stereotypering, is het belangrijk om te vermelden dat zij als eerste vrouw uit de sub-Sahara werd uitgenodigd om te exposeren op documenta.

In 2012 richtte Kouélany Les Ateliers Sahn op, een uniek hedendaags kunstencentrum, dat ruimten, materialen en gereedschappen biedt aan beeldend kunstenaars, rappers, dansers, schrijvers, fotografen, acteurs, zangers, cabaretiers en muzikanten, een plek waar zij kunnen werken, experimenteren en ideeën uitwisselen. Er is een bibliotheek en een schrijf- en leesclub.

Gendergelijkheid staat voorop en vrouwen wordt de kans gegeven om een beurs te krijgen in de vorm van een maandelijks toelage om kunstbenodigdheden te kunnen kopen. Kouélany was ook in 2012 de initiatiefnemer van de jaarlijkse Rencontres Internationales d'Art Contemporain (RIAC): een maand lang performances, workshops en seminars door internationale experts op het gebied van o.a. videokunst, poëzieslag, film en kunstkritiek, en een residentieprogramma voor Afrikaanse en internationale kunstenaars om samen te werken met Congolese kunstenaars aan specifieke thema's, zoals 'Talking Body' (2018) en 'Reinventing the World... at dawn crossings'(2019). Ateliers Sahn organiseert ook Bana'Arts: wekelijkse workshops over een periode van vier maanden ter ondersteuning van kwetsbare kinderen, om hun vaardigheden en zelfvertrouwen te vergroten, om sociaal te kunnen integreren en een carrière te kunnen opbouwen.

Om de twee jaar organiseert Kouélany de deelname van Congo en zijn buurlanden aan het fringe festival van de Dakar Biennale. Als concreet resultaat daarvan zijn jonge kunstenaars geselecteerd voor de grote Dak'art expositie, hebben ze een plaats verworven in internationale residentieprogramma's en zijn ze uitgenodigd om internationaal te exposeren.

Bill Kouélany wordt geëerd vanwege haar complexe, expressieve kunstwerken, waarin zij kritiek levert op de hedendaagse samenleving en de politiek, en op eerlijke en integere wijze heikele en vaak zeer pijnlijke onderwerpen aan de orde stelt. Haar veerkracht en doortastendheid als vernieuwer zijn ongekend, zowel als kunstenaar als cultureel activist, in een complexe context waarin zij problemen omzet in kracht en potentieel. Zij zet zich met overgave in om jonge generaties te motiveren en mondiger te maken door ruimte, onderwijs en begeleiding aan te bieden en mogelijkheden te creëren op plekken waar maar weinig middelen zijn voor de kunsten. Zij inspireert tot culturele uitwisseling en legt belangrijke connecties tussen Congolese vakmensen en vernieuwende kunstenaars in andere delen van Afrika en wereldwijd. Bill Kouélany wordt gehuldigd voor de moedige wijze waarop zij richting geeft aan het doen verdwijnen van de grenzen tussen media, disciplines, ruimten en mensen, en de uitbreiding en diversiteit van de hedendaagse cultuur in Congo-Brazzaville.

Djamila Ribeiro

Brazilië
Filosofie

Djamila Ribeiro (Santos, 1980) is een intellectueel, activist, schrijver en filosoof en een zeer belangrijke strijder voor inclusiviteit en rechtvaardigheid. Zij is een van de populairste en invloedrijkste leiders in de Afro-Braziliaanse vrouwenbeweging. Zij studeerde af in Politieke Filosofie (Federale universiteit van São Paulo, 2015) met een scriptie over Judith Butler, Simone de Beauvoir

F o n d s

en zwart feminisme. In 2016 werd zij benoemd tot vice-secretaris voor de mensenrechten en burgerzaken in het stadsbestuur van São Paulo.

Ribeiro is een prominent essayist en was een van de 51 schrijvers uit 25 landen die werd uitgenodigd een bijdrage te leveren aan *The Freedom Papers* (2018). Zij is de auteur van twee invloedrijke boeken: *Lugar de fala* (De rol van het vrije woord, 2017), waarin ze de noodzaak aan de orde stelt om het geïnstitutionaliseerde zwijgen te doorbreken en ruimte te geven aan diverse geluiden, en *Quem tem medo do feminismo negro?* (Wie is bang voor zwart feminisme?, 2018), gebundelde artikelen over onderwerpen als sociale mobilisatie, raciaal quotabeleid en het ontstaan van zwart feminisme in Brazilië en Amerika. Laatstgenoemd boek bevat een autobiografisch essay, waarin Ribeiro beschrijft hoe ze als kind een kracht voelde die haar verbood te spreken of op sommige plekken 'volledig te zijn'.

Ribeiro zet zich in om denken en werk van anderen te delen en schreef onder andere het voorwoord voor de Braziliaanse uitgave (2015) van *Women, Race and Class* van Angela Davis en was co-redacteur van de boeken van de filosofe Sueli Carneiro. Zij is hoofdredacteur van Sueli Carneiro's Seal, een redactioneel initiatief, en van de collectie *Feminismos Plurais* (Meervoudige feminismen), waarin aandacht wordt besteed aan de standpunten van jonge zwarte auteurs. Ze werkte als technisch adviseur en scriptbegeleider bij documentaires als *It Looks Like Me* (2016), waarin wordt onderzocht waarom er geen zwarte poppen zijn in Brazilië. Ze presenteerde een tv-show over politiek, kunst, etnische kwesties en genderproblematiek. Ook werkte ze mee aan films als *Enough with Catcalling* (2018), over de onveiligheid en seksuele intimidatie die vrouwen ondervinden in stedelijke ruimtes. Daarnaast speelde zij een leidende rol in succesvolle campagnes tegen onaanvaardbare racistische en seksistische praktijken, zoals het schrappen van de tv-show *Sexo e as Nega* (Seks en de zwarte meisjes).

Als voormalig online schrijver voor CartaCapital en Black Bloggers en huidig columnist bij *Folha de São Paulo* en *Marie Claire* heeft Ribeiro enorm veel volgers op sociale media en spant zij zich in om feministische ideeën en literatuur te verspreiden op scholen, in gezinnen en lokale gemeenschappen. Zij spreekt regelmatig in het openbaar, geeft interviews en neemt deel aan plaatselijke en internationale evenementen op Harvard, MIT en Oxford University. Toen zij in 2017 op de London School of Economics Sérgio Moro onderbrak om hem vragen te stellen over het corruptieonderzoek aangaande Petrobras, ging dat viral.

Djamila Ribeiro wordt geëerd omdat zij zich diepgaand intellectueel en conceptueel bezighoudt met onderdrukkende systemen, hun methodes en gevolgen, en vastberaden en consequent oppositie voert tegen het dominant racistische en seksistische paradigma in Brazilië. Zij zorgt voor een brede discussie over zwart feminisme, verzet zich tegen het uitwissen van kennis die door zwarte vrouwen wordt voortgebracht en verspreidt de ideeën van zwart feminisme in Brazilië en andere landen, waardoor zij een belangrijke bijdrage levert aan de zichtbaarheid, eigenwaarde en empowerment van zwarte vrouwen.

In haar scherpzinnige bespiegelingen over democratie en sociale participatie benadrukt zij de verantwoordelijkheid van het individu voor het collectief en stelt dat feminisme een strijd is voor de mensenrechten en een rechtvaardige samenleving. Kalm en duidelijk spreekt zij zich uit over sterk gepolitiseerde onderwerpen, zodat ze voor iedereen begrijpelijk worden en er een dialoog en kritisch debat ontstaat, niet alleen in academische kringen, maar ook op de sociale media. Vanuit haar leiderschap verbindt zij genereus haar persoonlijke ervaringen met de levens van anderen, en met haar energieke activisme zorgt zij voor materialen en gereedschappen, biedt hulp en advies, en wordt zodoende een inspiratiebron voor miljoenen mensen. Djamila Ribeiro wordt gehuldigd omdat zij onvermoeibaar de stilte doorbreekt en wegen opent naar communicatie en integratie.

Anocha Suwichakornpong

Thailand

Film

Anocha Suwichakornpong (Chonburi, 1976) maakt films die de huidige situatie in Thailand belichten op een volkomen experimentele manier. Voortdurend be vraagt zij de manier waarop we kijken, denken en vertellen, verlegt de grenzen van esthetiek, vocabulaire en vorm, maar blijft tegelijkertijd trouw aan actuele kwesties van de gewone man. Haar talent kwam duidelijk naar voren in *Graceland* (2006), haar afstudeerfilm aan Columbia University, een opmerkelijk en gevoelig kijkje in de hedendaagse seksualiteit. Het was de eerste Thaise korte film die werd geselecteerd voor het filmfestival van Cannes.

Voor *Mundane History* (2009), haar eerste speelfilm, schreef Suwichakornpong niet alleen het scenario, maar was zij ook regisseur en coproducent. Het is een bespiegeling over het patriërchaat en artistieke expressie, en tevens een metafoor voor Thailand; een familiedrama waarin het leven van een halfverlamde jonge man indringend wordt weergegeven. De hoofdpersoon woont in afzondering in het huis van zijn vader. Hij balanceert tussen verleden en toekomst, gekweld door angsten en onopgeloste conflicten, maar wordt liefdevol verzorgd door een verpleger en huisbedienden. Vanwege mannelijk naakt en een masturbatiescène was het de eerste Thaise film die de leeftijdsclassificatie 20+ kreeg.

Haar tweede speelfilm, *By the Time it Gets Dark* (2016), is geïnspireerd op een artikel van Thongchai Winichakul, getiteld 'Wij zullen 6 oktober nooit vergeten: De herdenking van het bloedbad in Bangkok in 1976', dat in Cebu op de Filipijnen werd gepresenteerd in de workshop over 'Het verleden verbeeld, de toekomst herinnerd' (2001). De film is een verkenning van geheugen en geschiedenis en volgt de ervaringen van een jonge filmregisseuse die onderzoek doet naar het bloedbad onder actievoerende studenten op de Thamassat-universiteit in 1976, dat bijna een burgeroorlog in Thailand teweegbracht. Met gebruik van opnames van incidenten en interviews met betrokken mannen en vrouwen, laat Suwichakornpong ons inzien dat je geen historische film kunt maken als die 'historie' is gewist of vervalst. Het resultaat is een steeds van vorm en tijd veranderend palimpsest van verzinsels binnen verhalen en personages met meervoudige identiteiten, die zich bewegen tussen feit en fictie. Het is een complex maar ook vrij en vloeiend geheel, met vervlochten verhaallijnen die zich op verrassende wijze ontwikkelen, in stukjes uiteenvallen en dan weer opnieuw samenkomen. De film speelt in op de huidige lokale politiek en zal voor zowel een Thais als een internationaal publiek als provocerend worden ervaren. De film heeft vele prijzen gewonnen en Suwichakornpong is de eerste vrouw die de prijs voor Beste Regisseur ontving van de National Film Association van Thailand.

Suwichakornpong zet zich actief in om onafhankelijke filmmakers in Zuidoost-Azië te stimuleren en te steunen. Niet alleen maakt ze zelf films en doceert zij in Thailand en daarbuiten, maar ook levert haar bedrijf, Electric Eel Films (in 2006 mede door haar opgericht) producties van opkomende talenten en beginnende regisseurs. Zij is tevens medeoprichter en artistiek directeur van Purin Pictures (2017), een uniek en onmisbaar filmfonds, gewijd aan het promoten van ondervertegenwoordigde stemmen en het vergroten van het aantal vrouwelijke filmmakers. Het fonds subsidieert de productie en postproductie van acht tot tien films per jaar en helpt bij de distributie, research, screenings, workshops en evenementen.

F o n d s

Anocha Suwichakornpong wordt geëerd voor haar prachtige, indringende en diepzinnige films, rijk aan poëtische ambiguïteit en een variëteit aan inzichten. Als eerste heeft zij een modus ontwikkeld voor intellectuele feministische films en een onmisbaar model gecreëerd van feministisch leiderschap. Zij inspireert en bevordert een sterk vrouwelijk geluid in de filmwereld van Zuidoost-Azië. Ze kiest gedurfde onderwerpen en kaart verzwegene kwesties en sociaal-politieke problemen aan, waardoor ze een lokaal publiek creëert voor progressieve en geëngageerde cinema in een moeilijke context.

Ze onderstreept de kracht van de film in het denken over het leven, benadrukt het belang van onderzoek en verwerking van gebeurtenissen uit het verleden die zijn vergeten of weggemoffeld, om het heden beter te maken en te streven naar een betere toekomst. Ze creëert kansen voor anderen, is docent en mentor voor jongere generaties en zorgt voor infrastructuur, programma's en praktische middelen om onafhankelijke filmmakers te ondersteunen. Anocha Suwichakornpong wordt geëerd omdat ze zich moedig en overtuigend verzet tegen het gevestigde gezag en vastgeroeste conventies, zowel in de filmwereld als de samenleving, en zodoende een grote bijdrage levert aan de artistieke en sociale bevrijding van Thailand.